

Dvacet let Asociace soukromého zemědělství ČR aneb jak se žije českým sedlákům?

Šárka Gorgoňová

Historicky nejstarší a plošně nejrozšířenější způsob obdělávání půdy a zemědělského hospodaření vůbec představují rodinné farmy. Je postavený na principu zodpovědnostisedláka ajeho rodiny, a to odpovědnosti nejen k prostému ekonomickému postavení statku – farmy –, ale také odpovědnosti mezigenerační – jak

k předkům, tak budoucím generacím. Na světě je více než 500 milionů rodinných farem, které hospodaří na 56 % zemědělské půdy a tvoří nejméně 56 % zemědělské produkce. V Asii či Střední Americe dokonce více než 80 %, v rámci Evropské unie 68 % a jsou základem Společné zemědělské politiky EU.

Rodinné farmy jsou i významnými producenty potravin, řada z nich nabízí svou produkci přímo v obchůdkách na svých hospodářstvích. Foto archiv ASZ ČR

Česká republika versus zbytek světa

Výrazně odlišná situace je ovšem v České republice, kde došlo vinou násilné kolektivizace venkova k likvidaci soukromého hospodaření. To mělo za následek rozvrácení venkova, rozsáhlé sociální změny ve společnosti, tisíce zničených životů a lidských tragédií, neblahé změny v krajině a celkovém rázu českého a moravského venkova. Jednalo se o asi nejsmutnější kapitolu éry komunismu, jejíž následky pocítujeme dodnes (viz box).

Ačkoliv náprava způsobených škod se po změně režimu příliš nepovedla a o vyrovnání majetkových podílů z transformace zemědělských družstev si mnozí mohou nechat pouze zdát, i přesto se našla celá řada těch, kteří se rozhodli po čtyřiceti letech navázat na rodinnou tradici a začít znovu hospodařit. Na počátku 90. let minulého století nebyla v České republice v soukromých rukou téměř žádná půda, dnes obhospodařují soukromí zemědělci 38 % z celkových 3,5 mil. ha zemědělské půdy u nás, a z 30 000 aktivních zemědělců v ČR tvoří výrazně početnější skupinu než nástupci bývalých zemědělských družstev, a to v poměru 26 000 fyzických osob oproti čtyřem tisícům osob právnických.

Navzdory jasně daným evropským trendům má duální struktura českého zemědělství na podporu rodinných farem neblahý vliv (viz box).

Historie rodinných farem v ČR – následky komunistické totality

- násilná kolektivizace na přelomu 40. a 50. let 20. století, vystěhování více než čtyř tisíc selských rodin, nucené vstupování do družstev

- ▮ likvidace selského stavu – konfiskace majetku, popravy, věznění, zákaz studia

- ▮ „rozorání mezí“, plošné odvodňování, změna vzhledu krajiny, zpřetrhání vlastnických vazeb, scelování pozemků

- ochromení života na venkově, poničení mezilidských vztahů, eroze půdy, dopady na životní prostředí

Násilná kolektivizace český venkov značně poznamenala. Potomci původních hospodářů museli prokázat notnou dávku odhodlání, když na zdevastovaných usedlostech začali po čtyřiceti letech znovu hospodařit. Na snímku statek rodiny Vodňanských v Blíževedlech na Českolipsku na počátku 90. let minulého století. Foto archiv ASZ ČR

Dnes jsou z dříve notně zničených statků členů ASZ ČR ukázková hospodářství, na nichž se široká veřejnost seznamuje s životem na farmě a rodinným hospodařením. Foto archiv ASZ ČR

Sedláci a jejich stavovská organizace

Potřebnou obhajobou ekonomických, sociálních a odborných zájmů českých soukromých zemědělců se již 20 let zabývá dobrovolná stavovská a profesní organizace – Asociace soukromého zemědělství ČR

(ASZ ČR) se zhruba 7500 členy sdruženými v 41 regionálních a osmi členských organizacích. Veškerá činnost tohoto sdružení vychází z respektování starých selských tradic a přesvědčení o perspektivě rodinných farem jako základu moderního evropského zemědělství a živého venkova.

Včelí farma Cihlářovi, která v loňském roce zvítězila v soutěži ASZ ČR Farma roku, před a po. Snímky dělí rovné čtvrtstoletí. Co se zde odehrálo v druhé polovině minulého století, už připomínají pouze fotografie umístěné na tabuli vedle brány – jako memento, aby se nikdy nezapomnělo... Foto archiv ASZ ČR

Zástupci ASZ ČR se snaží chránit a prosazovat zájmy sedláků při tvorbě legislativy i na všech úrovních řízení státu, spolupracují při tom s akademickou sférou.

Jedním z důležitých posláních této stavovské organizace je také prezentace významu a činnosti rodinných farem napříč širokou veřejností.

Spolupráce sedláků a ochránců přírody

V rámci prosazování zájmů svých členů se Asociace snaží spolupracovat s řadou partnerských organizací, s nimiž sdílí podobné postoje. Aktuálně uzavřela smlouvu o vzájemné spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, jejíž hlavní náplní je podpora a propagace šetrného zemědělského hospodaření

důležitého pro ochranu a péči o přírodu a krajinu při zohlednění hospodařících subjektů a vlastníků zemědělské půdy.

Vzhledem k tomu, že dlouhodobou prioritou ASZ ČR a jejích členů jsou opatření, která pomáhají obnovit původní přirozené prvky ve venkovské krajině, jakými jsou např. remízky, aleje či drobné vodní nádrže, je tak spolupráce s ochránci přírody nasnadě.

Zástupce AOPK ČR byl zapojen i do příprav a je členem hodnotitelské komise nového programu pro členy Asociace Pestrá krajina, jehož cílem je propagovat výše uvedená zrealizovaná opatření a motivovat další sedláky, aby se o něco podobného pokusili i na svých pozemcích.

Pozice rodinných farem v ČR obecně

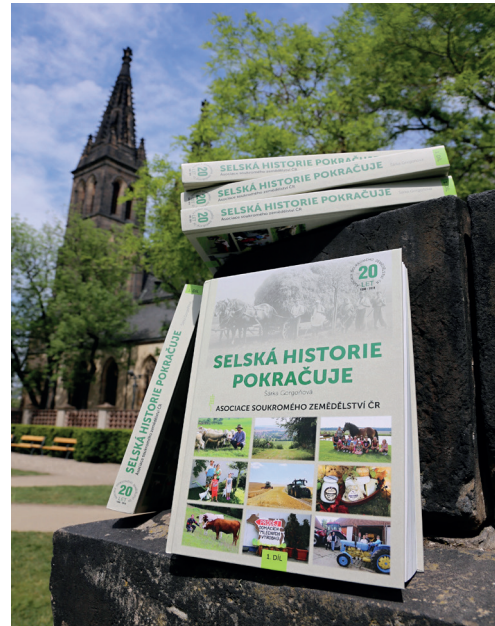
- ↳ podpora rodinných farem nejmenší v okolí (oproti Rakousku, Polsku či Německu)
- ↳ nepochopení přínosu rodinných farem, chybějící definice pojmu rodinné farmy
- ↳ nedostatečná mediální prezentace
- ↳ malá podpora od státu
- ↳ stále se zvyšující byrokracie

Asociace slaví dvacet let své existence

V letošním roce slaví Asociace soukromého zemědělství ČR dvacet let své existence. Je tak ideální příležitost ohlédnout se za uplynulými dvěma desetiletími této stavovské organizace, která vznikla zezdola, z přirozené potřeby sedláků mít možnost uplatnit svůj hlas, v čemž byla od počátku její síla. Díky ní se ze sdružení, které začínalo zcela bez prostředků, bez profesionálního aparátu, bez regionální struktury a zejména proti vůli těch, kteří tehdy řídili naše zemědělství jak na vládní úrovni, tak v profesních spolicích, stala potřebná a životaschopná organizace s velmi širokou škálou činností a působením.

Jak řekl předseda ASZ ČR Josef Stehlík:
„Po letech zpochybňování a dehonestace
těch, co se rozhodli na troskách opět postavit

bývalé rodové grundy až po různé zásahy státu byrokracie do hospodářství fyzických osob s pokusy různé znevýhodňovat a znesnadňovat jejich snahu stát se plnohodnotnými zemědělskými podniky, je nutno zkonstatovat – nepovedlo se. Ba naopak, čeští sedláci jsou dnes bez urážky hybnou silou ve všech oblastech zemědělské politiky, kterou se může náš stát chlubit jako přínosnou pro zlepšení postavení spotřebitele potravin, účinné ochrany krajiny a především půdy, smysluplných změn v byrokracii a požadavcích na zemědělce jako takové, až po pozitivní změny ve vnímání 'sedlačiny' jako uznávaného způsobu lidské činnosti v současné společnosti.“

U příležitosti oslav dvaceti let Asociace soukromého zemědělství ČR, které proběhly na počátku května na pražském Vyšehradě, byla vydána kniha „Selská historie pokračuje“, která obsahuje více než dvě stovky příběhů selských rodin napříč celou republikou.
Foto archiv ASZ ČR

Rodinné farmy představují historicky nejstarší a plošně nejrozšířenější způsob obdělávání půdy a zemědělského hospodaření vůbec, který je postavený na principu zodpovědnosti sedláka a jeho rodiny. Foto archiv ASZ ČR

Mnozí členové Asociace poskytují na svých statcích také velmi pestré agroturistické služby, které pomáhají oživovat český venkov. Foto archiv ASZ ČR